

BELEIDSPLAN SCHULDHULPVERLENING
"SCHULDEN EN GELDZORGEN LOSSEN WE SAMEN OP"

Jaartal van ingang: 2022

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Aanleiding nieuw beleid schuldhulpverlening	4
Landelijke ontwikkelingen	4
Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (WGS)	4
De Wet vereenvoudiging beslagvrije voet (Wvbvv)	4
Adviesrecht gemeenten bij Schuldenbewind (WAGS)	4
De Wet Stroomlijning keten voor derdenbeslag voor het verbreden van het beslagregister (VBR).	4
Landelijk Waarborgfonds saneringskredieten	4
Actieplan brede schuldenaanpak	5
Wet op de inwonering	5
Fraudeschulden	5
Ontwikkelingen uitvoeringspraktijk Kampen	5
Omvang van de problematiek	5
Onzichtbare schulden.	6
Coronacrisis	6
De relatie tussen schulden en andere beleidsterreinen in het sociaal domein	6
Visie Sociaal Domein	6
Armoedebeleid	6
Versterken Sociale Basis	6
Aanbesteding.	6
2. Impact van schulden op het leven van mensen en wat dat betekent voor schuldhulpverlening ..	7
Schaarste heeft invloed op het gedrag van mensen	7
Schulden en zelfredzaamheid.	8
Rekening houden met de wijze waarop een gebrek aan geld het gedrag beïnvloedt	8
3. Doelstellingen en resultaten van schuldhulpverlening	9
Doelstelling schuldhulpverlening	9
Resultaten Schuldhulpverlening	9
4. Samenwerking in schuldhulpverlening: schulden en geldzorgen lossen we samen op	10
5. De organisatie van financiële hulpverlening en het oplossen van geldzorgen	11
Speerpunten	11
Aanpak in Kampen	11

Producten en diensten.....	12
6. Financieel kader	15
Bronvermelding	16

Voorwoord

Het beleidsplan schuldhulpverlening moet leiden tot kaders voor de wijze waarop de schuldhulpverlening in Kampen de komende jaren wordt uitgevoerd. Omdat schuldhulpverlening vraagt om een gezamenlijke aanpak van verschillende partijen is dit beleid tot stand gekomen op basis van de input van een groot aantal belanghebbenden: inwoners, diens belangenbehartigers, consulenten schuldhulpverlening en budgetbeheer, beschermingsbewindvoerders, professionele hulpverleningsorganisaties en vrijwilligersorganisaties. Dank gaat uit naar hen voor hun betrokkenheid en bereidheid om tijd en energie te steken in de verdere ontwikkeling van schuldhulpverlening in Kampen.

1. Aanleiding nieuw beleid schuldhulpverlening

In 2016 heeft het college van Kampen beleidsregels vastgesteld voor de toegang tot schuldhulpverlening en in 2018 voor budgetbeheer. Deze regels geven uitleg over de toegang van schuldhulpverlening en budgetbeheer, aan de hand van wet- en regelgeving, jurisprudentie en literatuur. Deze regels zijn in de afgelopen jaren het uitgangspunt geweest voor de wijze waarop in de gemeente Kampen schuldhulpverlening en budgetbeheer is uitgevoerd. Een aantal ontwikkelingen maakt het noodzakelijk deze regels te herzien. In dit beleidsplan worden de actualiteiten en de visie op het terrein van schulden en geldzorgen verder uitgewerkt.

Landelijke ontwikkelingen

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft een aantal maatregelen getroffen ter ondersteuning van het voorkomen en oplossen van schuldenproblematiek. De wetswijzigingen bevatten een aantal nieuwe en veranderende taken voor gemeenten, met als doel inwoners met schulden sneller te kunnen ondersteunen. Deze taken hebben impact op het lokale beleid.

Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (WGS)

Sinds 2012 is de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (Wgs) van kracht. Deze wet verplicht gemeenten om inwoners te ondersteunen bij het vinden van een oplossing bij aflossing van schulden en nazorg. De Wgs is een kaderwet. Dit betekent dat gemeenten in een eigen beleidsplan moeten vastleggen hoe zij deze hulp willen vormgeven. Artikel 2 van de Wgs verplicht gemeenten een plan te maken dat richting geeft aan de integraliteit van de schuldhulpverlening. Daarnaast is onlangs toegevoegd dat partijen gegevens met elkaar mogelijk uitwisselen als er sprake is van betaalachterstanden. Dit maakt gegevensuitwisseling tussen schuldhulpverleners en schuldeisers bij vroegsignalering van schulden mogelijk (art. 2, WGS, 2021).

De Wet vereenvoudiging beslagvrije voet (Wvbvv)

De wet vereenvoudiging beslagvrije voet heeft als doel een correcte vaststelling, een eenvoudige berekening en een transparante werkwijze voor schuldeisers en inwoners. De beslagvrije voet is het deel van het inkomen waar deurwaarders geen beslag op mogen leggen. In aanvulling op deze wet wordt ook een coördinerend deurwaarder aangewezen, waardoor beslaghebbende partijen beter van elkaars incassoactiviteiten op de hoogte worden gehouden (WVBS, 2017).

Adviesrecht gemeenten bij Schuldenbewind (WAGS)

Gemeenten kunnen door de invoering van deze wet, rechters adviseren over de vraag of iemand met problematische schulden hulp moet krijgen van een beschermingsbewindvoerder (adviesrecht bij aanvraag schuldenbewind). Dit recht stelt gemeenten beter in staat om de regierol bij schuldhulpverlening te vervullen. Via dit adviesrecht komt een groter deel van de inwoners, die overwegen schuldenbewind aan te vragen bij gemeenten in beeld (Kamerstuk, 35428 nr.5)

De Wet Stroomlijning keten voor derdenbeslag voor het verbreden van het beslagregister (VBR).

Via deze wet wordt voorkomen dat er een te lage beslagvrije voet wordt vastgesteld door meerdere beslagleggingen en verrekeningen. Via de verbreding van dit beslagregister is gegevensuitwisseling tussen beslagleggende partijen eenvoudiger. Daarnaast kunnen overheidsinstanties bekendmaken welke incasso-acties zij gaan uitvoeren en biedt dit register inzicht in de coördinerend deurwaarder. Deze wet voorkomt dat er teveel incassokosten worden berekend doordat er meer inzicht komt in de afloscapaciteit en de situatie (Kamerstuk, 24515 nr. 532).

Landelijk Waarborgfonds saneringskredieten

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) werkt samen met de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet (NVVK) aan een plan om gemeenten te ondersteunen bij het verstrekken van saneringskredieten. Een saneringskrediet is een schuldregelingsvorm waarbij de totale schuld wordt afgekocht tegen finale kwijting van de restschuld. Het ministerie heeft geld vrijgemaakt in het kader van de bestrijding van de economische gevolgen van corona. De uitwerking van dit plan vindt plaats in overleg met de betrokken partijen, waaronder de NVVK (NVVK, 2020).

Actieplan brede schuldenaanpak

In het landelijke [Actieplan brede schuldenaanpak](#) staat het Rijksbeleid van schuldenaanpak beschreven. Dit beleid bestaat uit de bovenstaande wetten en een aantal aanvullende maatregelen, die uitgewerkt zijn in de onderstaande actielijnen (SZW, 2018):

Actielijn 1: Preventie en Vroegsignalering

- Inzetten op preventie en vroegsignalering
- Inzetten op een meer dienstverlenende organisatie
- Rekening houden met het 'doen-vermogen' van mensen

Actielijn 2: Ontzorgen en ondersteunen

- Vernieuwende schuldenaanpak en verbeterd schuldhulpverleningstraject
- Professionalisering
- Rekening houden met de complexiteit van inkomensvoorzieningen

Actielijn 3: Zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde incasso

- Verbeteren samenwerking tussen schuldeisers
- Aandacht voor functioneren incassobranche.

Wet op de inburgering

Gemeenten hebben de opdracht om met de komst van de nieuwe inburgeringswet, statushouders financieel te ontzorgen. In deze wet is opgenomen dat gemeenten voor ten minste 6 maanden na huisvesting van de statushouders financiële ondersteuning moeten bieden om te voorkomen dat zij een valse start maken en in de financiële problemen raken (Kamerstuk 35438, 2020). In de praktijk betekent dit een toename van aanmeldingen bij de afdeling schuldhulpverlening en specifiek bij het onderdeel budgetbeheer. Een inschatting over de aantallen is nog lastig te maken.

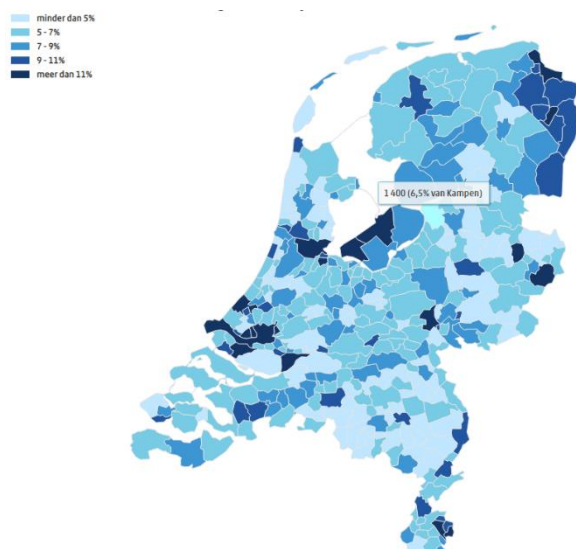
Fraudeschulden

In de Eerste Kamer ligt een voorstel tot wijziging van de participatiewet met betrekking tot fraudevorderingen. Dit wetsvoorstel betekent in de praktijk dat het verbod voor gemeenten om bij een fraudevordering mee te werken aan een schuldregeling, alleen nog geldt als er sprake is van 'opzet of grove schuld' (Kamerstuk 35374). Dit wetsvoorstel heeft gevolgen voor de toegang tot schuldhulpverlening, omdat een fraudevordering dan in veel situaties geen reden meer is om mensen uit te sluiten van schuldhulpverlening.

Ontwikkelingen uitvoeringspraktijk Kampen.

Omvang van de problematiek.

In 2018 had 8.3% van de Nederlandse huishoudens te maken met een geregistreeerde problematische schuld (CBS, 2018). Dit percentage ligt in de gemeente Kampen lager dan het landelijk gemiddelde, namelijk op 6,5% (1400 huishoudens).

Figuur 1: Huishouden met een geregistreeerde problematische schuld per gemeente.

Onzichtbare schulden.

Slechts een klein deel van de huishoudens is in beeld is. Dit is een landelijke tendens. Ondanks de inspanningen die via preventie, vroegsignalering, Vroeg erop af en de inzet van Financiën op Koers worden geleverd. Zij krijgen mensen al in beeld als de schulden nog relatief klein zijn. Uit landelijk onderzoek blijkt dat met de inzet van de schuldhulpverlening en alle preventieve maatregelen, slechts het ‘topje van de ijsberg’ wordt bereikt.

Coronacrisis

De uitbraak van het coronavirus en de gevolgen daarvan op werkgelegenheid kan mensen acuut in ernstige financiële problemen brengen. Zodanig dat zij hun rekeningen niet meer kunnen betalen. Voor schuldhulpverlening is in 2021 een hele lichte stijging te zien in het aantal aanvragen ten opzichte van het eerste kwartaal van het jaar ervoor. De toename die (landelijk) verwacht werd i.v.m. de coronacrisis is (nog) niet zichtbaar.

De relatie tussen schulden en andere beleidsterreinen in het sociaal domein

Visie Sociaal Domein

Gemeente Kampen is een overzichtelijke gemeenschap waar mensen zich thuis, veilig, gekend en nodig weten ongeacht achtergrond, cultuur, religie, seksuele voorkeur, gender, leeftijd of beperking. In gemeente Kampen zien wij dat iedereen (inwoners, instellingen, bedrijven en gemeente) zich verantwoordelijk weet en voelt voor de ondersteuning van inwoners in een kwetsbare positie.

Gemeente Kampen wil een gemeente zijn waar iedereen zichzelf zoveel mogelijk kan redden en mee kan doen; waar nodig met hulp uit de omgeving. Wie het toch niet (meer) helemaal redt om mee te doen, geven we een steuntje (of duwtje) in de rug. Zo laagdrempelig mogelijk in de vorm van algemene voorzieningen in de eigen omgeving. Is er meer of specialistische hulp nodig, dan bieden we die met een oplossing op maat, vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Jeugdwet, de Participatiewet of de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening.

Het inzetten van (onderdelen) schuldhulpverlening of budgetbeheer is een vorm van specialistische hulp die op maat wordt aangeboden aan inwoners van Kampen. Laagdrempelig waar dat kan en maatwerk waar dat nodig is, zoals beschreven in het “actieprogramma aanpak armoede” wat in juli 2020 door de gemeenteraad van Kampen is vastgesteld.

Armoedebeleid

In juli 2020 stelde de gemeenteraad het Actieprogramma aanpak armoede vast. Vooral op het gebied van preventie en versterking van financiële zelfredzaamheid heeft dit beleidsplan veel raakvlakken met het beleidsplan schuldhulpverlening.

Versterken Sociale Basis

“We werken aan een (vernieuwde) inrichting van de sociale basis zodat in de gemeente Kampen een sterke sociale basis ontstaat die instroom in maatwerkvoorzieningen kan voorkomen of beperken en uitstroom hieruit kan bevorderen. Door een gezamenlijke aanpak met maatschappelijke partners werken we aan versterking van de preventieve functies van de sociale basis en verlaging van de kosten voor specialistische zorg. Hierbij gaan we nadrukkelijk uit van een versterking: we zetten in op wat er al is en versterken bestaande structuren.” (Beleidsplan Versterken Sociale Basis Gemeente Kampen, maart 2021, p. 8).

Thema's als armoede en schulden worden meegenomen in het traject rondom het versterken van de sociale basis.

Aanbesteding.

Parallel aan het ontwikkelen van dit beleidsplan loopt een aanbestedingsprocedure voor het team schuldhulpverlening en budgetbeheer.

In opdracht van het College van B&W is in maart 2020 verzocht om aanvullende beheersmaatregelen te verkennen om de financiële tekorten te verkleinen. Als uitwerking van een beheersmaatregel zijn scenario's doorgerekend die betrekking hebben op de uitvoering van schuldhulpverlening en budgetbeheer. De

scenario's die zijn doorgerekend: schuldhelpverlening en budgetbeheer volledig in eigen beheer, gedeeltelijk in eigen beheer en volledig uitbesteden.

De conclusie uit dit onderzoek is dat het uitbesteden van schuldhelpverlening en budgetbeheer zowel inhoudelijk als financieel het meeste oplevert. De doelstellingen en het plan dat de gemeente Kampen voor haar inwoners voor ogen heeft, doet hier niet aan af. Door mee te liften op systemen, volume en schaalgrootte van een andere (grotere) gemeente wordt beoogd de kwaliteit en efficiëntie van de dienstverlening te verbeteren. Een voorwaarde voor het uitbesteden van schuldhelpverlening en budgetbeheer is dat inwoners nog steeds in Kampen terecht kunnen voor hulp. Dit betekent dat men niet naar een andere gemeente hoeft te reizen voor afspraken of contact met een consultant. Het fysieke aanbod van schuldhelpverlening en budgetbeheer blijft in Kampen mogelijk. Het definitieve besluit van uitbesteden zal aan het einde van de aanbesteding genomen worden.

2. Impact van schulden op het leven van mensen en wat dat betekent voor schuldhelpverlening

Vanuit wetenschappelijk Amerikaans onderzoek blijkt dat ernstige financiële problemen invloed hebben op het dagelijks functioneren van mensen. Dit is al een aantal jaar bekend. Het onderzoek van Mullainathan en Shafir (2013) toont aan dat het hebben van weinig geld er toe leidt dat mensen verkeerde beslissingen nemen, waardoor de problemen op lange termijn groter worden. De conclusies van dit onderzoek geven aanbevelingen over de wijze waarop armoedebestrijding en schuldhelpverlening effectiever kan. De inzichten in de gevolgen van een gebrek aan geld en de aanbevelingen uit dit onderzoek mogen niet ontbreken in het beleidsplan.

Schaarste heeft invloed op het gedrag van mensen

Het onderzoek van Mullainathan en Shafir onderscheidt vier belangrijke gevolgen van schaarste (gebrek aan geld en tijd). Hieronder volgt een weergave van de gevolgen daarvan (Mullainathan & Shafir, 2013):

1. Mensen met financiële problemen focussen zich dagelijks op het kleine beetje geld dat ze hebben. Deze focus op één ding wordt *tunnelvisie* genoemd. Dit betekent dat andere zaken verwaarloosd of buitengesloten worden. Deze tunnelvisie leidt vervolgens vaak tot een focus op de korte termijn in plaats van de lange termijn. Voor het oplossen van schulden is vaak een focus op de lange termijn noodzakelijk.
2. Mensen hebben van nature een bepaalde '*mentale bandbreedte*'. Deze bandbreedte is het *vermogen om aandacht te besteden aan meerdere zaken*. Bijvoorbeeld; financiën, sociale contacten en opvoeding. Een gebrek aan geld heeft een dusdanige invloed op deze bandbreedte dat het een heel groot gedeelte van de gedachten beheerst. Te weinig geld wordt als een onveilige situatie ervaren, waardoor er minder ruimte overblijft voor andere zaken. Dit heeft een negatieve invloed op het geheugen, op zorgvuldigheid en op concentratie. Daarin noemen Mullainathan en Shafir dat juist het gebrek aan geld er voor zorgt dat mensen hun intelligentie niet meer optimaal kunnen gebruiken, waardoor ze dommer lijken.
3. Het verschil tussen mensen met voldoende financiële middelen en mensen met een gebrek daaraan is '*speelruimte*'. Het hebben van voldoende geld, geeft een gevoel van vrijheid. Door voldoende financiële middelen kun je keuzes maken en heb je ook de mogelijkheid om binnen die keuzes fouten te maken. Er is simpelweg een mogelijkheid om deze fouten te compenseren. Indien er weinig geld is, is die compensatiemogelijkheid er niet. Dit betekent dat de keuzes die je maakt op financieel gebied ook zwaarder wegen. Dit aspect heeft weer invloed op de bandbreedte en de tunnelvisie, zoals hierboven beschreven.

4. Het laatste effect van schaarste is de neiging om het geldgebrek *op te lossen door te lenen*. Dit voorschot (veroorzaakt door tunnelvisie en focus op de korte termijn) versterkt echter alleen maar het tekort op de lange termijn. Het gebrek aan geld is uiteindelijk onontkoombaar en geld lenen leidt in de toekomst vaak tot een groter gebrek aan geld.

Schulden en zelfredzaamheid.

Schuldhelpverlening richt zich in de basis op het oplossen van het financieel tekort. In deze aanpak wordt gewerkt aan gedragsverandering, waar eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid centraal staan. Uit dit onderzoek blijkt dat er juist met enige voorzichtigheid moet worden omgegaan met zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid. Ook in het schuldhelpverleningstraject blijven mensen geconfronteerd worden met schaarste. Ze moeten veel doen met weinig middelen. Deze schaarste werkt tunnelvisie en een beperkte mentale bandbreedte in de hand. In sommige gevallen leidt dit tot uitval of vertraging in het traject, omdat verwacht wordt dat mensen gedrag vertonen dat de schuldsituatie oplost (op tijd op afspraken komen, juiste formulieren aanleveren en juiste keuzes maken in het uitgavepatroon). Voor veel mensen is dit moeilijk te realiseren. Dit onderzoek sluit aan bij het beeld dat medewerkers in schuldhelpverlening en budgetbeheer in de dagelijkse praktijk zien: mensen met financiële problemen zijn niet altijd in staat om te voldoen aan alle eisen die worden opgelegd.

Rekening houden met de wijze waarop een gebrek aan geld het gedrag beïnvloedt

Wat we over het gedrag van schuldenaren leren heeft consequenties voor de dagelijkse uitvoering van de schuldhelpverlening. Daarom leggen we in dit beleidsplan een aantal uitgangspunten vast waaraan schuldhelpverlening en budgetbeheer in Kampen moet voldoen:

1. Schuldhelpverlening houdt rekening met de gevolgen van financiële problemen op het dagelijks functioneren van mensen.
 - a. Fouttolerantie, kleine vergissingen
 - b. Maatwerk in het omgaan met voorwaarden, afspraken en regels.
2. Proactieve houding in schuldhelpverlening.
 - a. In schuldhelpverlening, budgetbeheer en bij veel andere gemeentelijke minimaregelingen wordt verwacht dat mensen zich houden aan deadlines en afspraken. Geldzorgen hebben invloed op het vermogen van mensen om zich aan deze afspraken te houden. Daarom zoeken consultants actief naar deadlines op korte termijn en voldoende tussentijdse herinneringen. Op deze manier sluit je aan bij de zelfredzaamheid en bij de 'tunnelvisie' van mensen.
3. We accepteren dat mensen zich niet altijd kunnen richten op de lange termijn doelen. Hulpverlening richt zich daarom samen met de inwoner op het behalen van kleine, aanwijsbare, meetbare resultaten op korte termijn. Deze kleine resultaten leiden toe naar het einddoel en worden gezien als positief resultaat.
4. Schuldhelpverlening en budgetbeheer 'ontzorgen' mensen zodat zij zelfredzaam worden en hun eigen verantwoordelijkheid kunnen nemen. Er wordt voldoende (professionele en vrijwillige) ondersteuning geboden zodat mensen ruimte en mogelijkheden krijgen om te werken aan lange termijn doelen.

3. Doelstellingen en resultaten van schuldhulpverlening

Doelstelling schuldhulpverlening

Met schuldhulpverlening wordt voorkomen dat inwoners van Kampen in financiële problemen raken of, als het daar te laat voor is, worden deze problemen structureel opgelost of beheersbaar gemaakt. De mogelijkheden van individuele inwoners worden daarmee verruimd om hun leven naar eigen wensen in te richten, zich te ontwikkelen en maximaal deel te nemen in de samenleving. Bovendien draagt dit bij aan de leefbaarheid van Kampen, want door financiële problemen weg te nemen worden de negatieve maatschappelijke effecten voorkomen.

Resultaten Schuldhulpverlening

Het oplossen en beheersbaar maken van schulden

Het is moeilijk om te bepalen wat de precieze bijdrage is van schuldhulpverlening aan het feit dat inwoners makkelijker kunnen meedoen in de samenleving. Om het succes van schuldhulpverlening te kunnen bepalen, is het aannemelijk (op basis van wetenschappelijk onderzoek), dat er een sterk verband is tussen schuldhulpverlening en meedoen in de samenleving.

Voor curatieve schuldhulpverlening (oplossen en beheersbaar maken van schulden) hanteert de gemeente Kampen, met ingang van dit nieuwe beleidsplan, een concrete en meetbare doelstelling. De inzet van schuldhulpverlening in Kampen leidt voor een groot deel van de huishoudens die daar een beroep op doen tot een structurele oplossing van de schulden. Of tot een situatie waarin de schulden beheersbaar zijn en geen belemmering meer vormen voor deelname aan de samenleving. Met ingang van 2022 wordt daarom periodiek aan de raad gerapporteerd.

Preventie en vroegsignalering

Het is niet eenvoudig om de resultaten van activiteiten rondom het voorkomen en tijdig signaleren van financiële problemen te meten. Landelijk wordt de aanbeveling gedaan om niet zo zeer het resultaat, maar wel de inspanning die is geleverd te meten. Met ingang van 2022 wordt daarom periodiek aan de raad gerapporteerd.

1. *Voorkomen van schulden en nazorg*

- Het aantal budgetcursussen
- Aanmeldingen Financiën op Koers
- Aantal advies- en informatiesprekken
- Aantal cliënten in budgetcoaching
- Aantal cliënten wat een uitstroomtraject budgetbeheer heeft gevolgd

2. *Vroegsignalering*

- Het aantal schuldeisers waarmee is gesproken over vroegsignalering
- Het aantal cliënten dat zich naar aanleiding van vroegsignaleringsafspraken heeft gemeld

4. Samenwerking in schuldhulpverlening: schulden en geldzorgen lossen we samen op

Schuldhulpverlening gaat niet alleen over oplossen of beheersbaar maken van schulden maar ook over het vroegsignaleren en voorkomen van geldzorgen. Daarnaast omvat het een groot aantal vormen van ondersteuning, die niet alleen gericht zijn op de financieel-technische en juridische aspecten van schulden, maar ook (en misschien wel vooral) op gedragsverandering. Het vraagt een goede afstemming tussen alle partijen die bij de ondersteuning van een cliënt betrokken zijn om succesvol aan gedragsverandering te kunnen werken. Schuldhulpverlening is meer dan alleen het regelen van schulden. Daarom heet dit beleidsplan “schulden en geldzorgen lossen we samen op”: in onze visie kan schuldhulpverlening alleen succesvol zijn, wanneer er voldoende samenwerking is tussen alle betrokken partijen. Bij de voorbereiding van dit beleidsplan zijn stadsgesprekken georganiseerd waarvoor professionele hulpverleners, vrijwillige ondersteuners, inwoners (die gebruik maken van schuldhulpverlening) en gemeente (consulenten sociaal domein) zijn uitgenodigd.

5. De organisatie van financiële hulpverlening en het oplossen van geldzorgen.

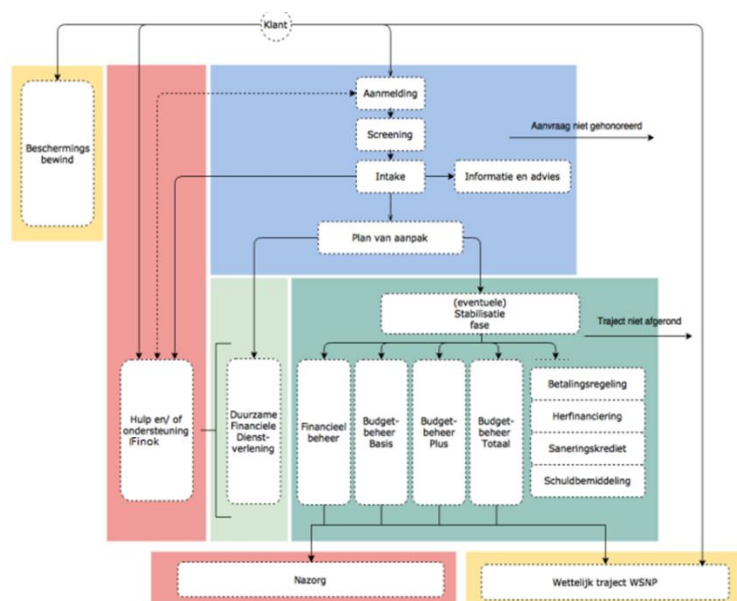
In de gemeente Kampen zetten we een zo breed mogelijk scala in instrumenten in om mensen met schulden en geldzorgen optimaal te ondersteunen. Het belang van een integrale aanpak is daarin van belang. De schuldhulpverlening is succesvol indien deze instrumenten dicht bij elkaar worden georganiseerd. Hierin werken we samen met (vrijwilligers) organisaties, zoals beschreven in hoofdstuk 5.

Speerpunten

1. Kwetsbare groepen; in Kampen hebben wij specifiek aandacht voor jongeren met een risico op schulden, ondernemers en ZZP'ers met een risico op schulden, statushouders, (ex)-gedetineerden en mensen met beperkte basisvaardigheden. Deze groepen zien wij in Kampen als extra kwetsbaar.
2. Preventie en vroegsignalering; preventie gaat over het voorkomen van schulden en geldzorgen. Vroegsignalering zegt meer over het voorkomen van een problematische schuld op het moment dat er al betaalachterstanden zijn. In Kampen zetten we de komende jaren extra in op preventie richting jongeren, ondernemers en mensen met beperkte basisvaardigheden.
3. Schulden oplossen en nazorg; in Kampen willen wij de toegang tot schuldhulpverlening en budgetbeheer laagdrempelig houden. Hierbij werken we aan toegankelijke spreekuren op diverse plekken in de stad en het verminderen van de papierenlast bij aanmelding.
4. Beheersbaar maken van schulden; indien schulden oplossen nog niet haalbaar is werken we aan het beheersbaar maken van schulden. Hierbij zijn ten minste de inkomsten en uitgaven op orde. Mensen moeten in ieder geval de beslagvrije voet ontvangen en de belangrijkste vaste lasten kunnen betalen. Daarnaast dient er geld te zijn voor de boodschappen. Het beheersbaar maken van schulden moet ertoe leiden dat mensen niet (te veel) stress ervaren vanwege de schulden.

Aanpak in Kampen

De gemeente Kampen biedt aan haar inwoners schuldhulpverlening aan. Om inhoudelijk duidelijk te kunnen maken welke stappen er in het schuldenproces van de gemeente Kampen gezet worden, is de onderstaande afbeelding toegevoegd. Dit processchema komt overeen met de processtappen die de NVVK (branchevereniging voor schuldhulpverlening) schetst in het kader van het borgen van effectieve en kwalitatief goede schuldhulpverlening.

Aanvraag

Iedereen die schulden heeft kan in de gemeente Kampen vragen om ondersteuning. De enige voorwaarden die daaraan gesteld worden zijn, het hebben van een vaste woon- of verblijfplaats en een inschrijving binnen de

gemeente Kampen. En een inwoner moet minimaal 18 jaar oud zijn. De oorzaak en de aard van de schuld hoeft hierbij geen probleem te zijn. Het beleid stelt echter wel dat een aanvraag kan worden afgewezen indien er sprake is van een fraudevordering door opzet of grove schuld. Na een aanvraag wordt een informatiegesprek gepland met de inwoner. Hierbij worden alle belangrijke gegevens opgevraagd die nodig zijn om de aanvraagprocedure zo goed mogelijk te laten verlopen. Ondersteuning hierbij kan worden geboden door Financiën op Koers (FinoK).

Inwoners kunnen op verschillende manieren bij de afdeling SHV/BBR binnenkomen:

- Zelf melden bij de gemeente of via een doorverwijzing (balie of website).
- Een inwoner komt met een financiële vraag binnen bij een van de vrijwilligersorganisaties (bijvoorbeeld FinoK) en wordt doorverwezen naar de gemeente.
- Via schuldeisers, woningbouwcorporatie (huurachterstanden of dreigende uitzettingen)
- Via maatschappelijke partners in de stad.

Crisissituaties

Het kan zo zijn dat de aard van de problematiek zo ernstig is, dat er gesproken wordt van een crisissituatie. Hier is sprake van indien een van de onderstaande situaties zich voordoet:

- Dreigende woningontruiming
- Aanzegging afsluiting gas, water, licht (GWL)
- Royeren zorgverzekering (optioneel)

Indien er sprake is van één of meerdere van de bovenstaande situaties geeft de Wgs aan dat er binnen 3 dagen een intakegesprek moet plaatsvinden.

Intake

Het intakegesprek moet een zo compleet mogelijk beeld opleveren van de situatie van de inwoner. Als het nodig is helpt Financiën op Koers (FinoK) de klant met het ordenen van de administratie, het maken van een schuldenoverzicht en het doen van belastingaangiftes. Tijdens het intakegesprek wordt de situatie van de inwoner in kaart gebracht. Er wordt gekeken naar de schulden en de aard hiervan (problematisch, of niet-problematische situatie). Ook wordt er bekeken of er andere problemen zijn op andere leefgebieden. Op basis van deze gegevens bepaald de schuldhulpverlener hoe het plan van aanpak eruit komt te zien en welke producten en/of diensten ingezet moeten worden.

Lukt het niet om een passend traject te bieden, doordat niet aan de voorwaarden wordt voldaan of omdat de inwoner het niet eens is met de aanpak, dan kan er Informatie en Advies worden aangeboden of wordt er een andere vorm van hulp gezocht. Waar nodig blijven de consulenten schuldhulpverlening betrokken.

Informatie en advies

Informatie en advies beoogt steeds de zelfstandigheid van de klant te bevorderen en te benutten. Naar aanleiding van de vraag en de behoefte van de klant wordt toegewerkt naar een duurzaam financieel evenwicht zonder inzet van andere producten, zoals schuldbemiddeling of een betalingsregeling.

Plan van aanpak

Het plan van aanpak omvat alle financiële gegevens en schulden van de inwoner en een analyse van de situatie. Daarnaast biedt het plan van aanpak een overzicht van producten en diensten die de inwoner zou kunnen ontvangen en een stappenplan die toewerkt naar de wenselijke eindsituatie. De inwoner moet het plan van aanpak goedkeuren om het traject te beginnen.

Producten en diensten

Minnelijke schuldbemiddeling

Schuldbemiddeling is een vorm van een minnelijk schuldregelingstraject. Een minnelijke schuldregeling (MSNP) houdt in dat er bij een problematische schuldensituatie zonder tussenkomst van de rechter een regeling getroffen wordt met de schuldeisers. Bij schuldbemiddeling worden alle inkomsten boven het VTLB

maandelijks gereserveerd en jaarlijks uitbetaald aan de schuldeisers. Eens per jaar wordt de afloscapaciteit opnieuw berekend of vaker als de situatie hierom vraagt. Het bedrag dat aan schuldeisers wordt betaald kan daardoor jaarlijks verschillen.

Saneringskrediet

Een saneringskrediet is een vorm van een minnelijke schuldregeling waarbij de totale (problematische) schuld wordt afgekocht bij de gemeente tegen finale kwijting. Er blijft dan één schuldeiser (de gemeente) over. Er wordt maandelijks één vast bedrag afgelost aan deze schuldeiser gedurende het traject.

Sociaal krediet/Jongerenkrediet

Een krediet dat verstrekt wordt aan inwoners die om verschillende redenen geen krediet bij een bank kunnen aangaan. Dit krediet kan ingezet worden bij beginnende schulden, waarbij nog geen sprake is van een problematische schuldenlast.

Budgetbeheer

Budgetbeheer is een vorm van (lichte) ondersteuning. De inkomsten en de uitgaven worden beheerd en (een gedeelte van) de lasten worden betaald. De inwoner krijgt per week of per maand leefgeld om boodschappen mee te doen. Het doel van budgetbeheer is het voorkomen van zwaardere maatregelen als bewindvoering of het ontstaan van problematische schulden. Afhankelijk van de zelfredzaamheid van de inwoner wordt bepaald of en in hoeverre volledig of gedeeltelijk budgetbeheer wenselijk is.

Budgetcursus

Een budgetcursus heeft als doel om invloed uit te oefenen op de houding (motivatie om financiën op orde te hebben) en de financiële vaardigheden van de deelnemer. In een effectieve budgetcursus wordt aan beide aspecten aandacht besteed.

Budgetcoaching

Het aanleren van kennis en vaardigheden waarbij inzicht wordt verkregen in de inkomsten en de uitgaven, om zo de financiële zelfredzaamheid te vergroten.

Financieel beheer

Financieel beheer is een vorm van ondersteuning die bijdraagt aan het tot stand komen van een minnelijke regeling. Hierbij wordt de afloscapaciteit gereserveerd en het maandinkomen doorgestort naar de inwoner zelf. Bij financieel beheer is de inwoner verantwoordelijk voor het betalen van de vaste lasten.

Duurzame financiële dienstverlening (DFD)

Duurzame financiële dienstverlening kan worden ingezet op het moment dat is vastgesteld dat de bestaande schuldsituatie door omstandigheden nog niet kan worden opgelost. Dit is bijvoorbeeld het geval bij niet saneerbare vorderingen of voorliggende problematiek. Bij DFD wordt geprobeerd om een evenwicht aan te brengen in de inkomsten en de uitgaven.

Herfinanciering voor kleine schulden

Bij een herfinanciering van schulden wordt geprobeerd om 100% van de schuld terug te betalen. Dit kan in de vorm van een betaalregeling of een herfinanciering.

WSNP

Het wettelijk schuldsaneringstraject natuurlijke personen (WSNP) is een traject waar naar wordt verwezen op het moment dat een minnelijke regeling niet lukt. Binnen het wettelijk traject wordt met tussenkomst van de rechter geprobeerd om een schuldregeling af te dwingen.

Beschermingsbewind

De rechter kan een beschermingsbewindvoerder aanwijzen op aanvraag van iemand zelf of op aanvraag van een partner of familielid. Een beschermingsbewindvoerder behartigt de financiële belangen van mensen die dat zelf (tijdelijk) niet meer kunnen. Er kan sprake zijn van beschermingsbewind bij mensen met een problematische schuld, maar bijvoorbeeld ook bij mensen met een beperking.

Nazorg

Het geheel aan activiteiten dat erop gericht is om mensen na het doorlopen van een traject, blijvend in staat stelt hun financiën op orde te houden. Nazorg wordt ingezet om terugval te voorkomen op het moment dat een inwoner een traject heeft doorlopen.

Preventie

Preventie betreft het geheel aan activiteiten dat gericht is op het voorkomen van schulden en geldzorgen. Preventie gaat over het financieel vaardig maken van mensen, waardoor de financiën op orde komen. Dit is van belang, omdat daarmee vaak voorkomen kan worden dat er problematische schulden ontstaan.

Vroegsignalering

Vroegsignalering is het in een zo vroeg mogelijk stadium in beeld brengen van mensen met financiële problemen. Vroegsignalering zegt meer over het voorkomen van een problematische schuld op het moment dat er al betaalachterstanden zijn. Dit gaat vaak gepaard met een outreachende manier van hulpverlening aan de hand van signalen van bijvoorbeeld woningcorporaties, nutsbedrijven en zorgverzekeraars.

Consult; info en advies (niet-klanten en ketenpartners)

De consultfunctie houdt in dat er informatie en advies gegeven wordt aan ketenpartners over klantsituaties die nog niet bekend zijn bij schuldhulpverlening of budgetbeheer. Soms is het noodzakelijk om mee te denken over de richting van een traject en wat er rondom het oplossen geldzorgen en financiële problemen mogelijk is. Daarbij wordt beoogt steeds de zelfstandigheid van de klant te bevorderen en te benutten. Naar aanleiding van de vraag en de behoefte van de klant wordt toegewerkt naar een duurzaam financieel advies.

6. Financieel kader

In opdracht van het College van B&W is in maart 2020 verzocht om aanvullende beheersmaatregelen te verkennen om de financiële tekorten te verkleinen. Als uitwerking van een beheersmaatregel zijn scenario's doorgerekend die betrekking hebben op de uitvoering van schuldhulpverlening en budgetbeheer. De scenario's die zijn doorgerekend: schuldhulpverlening en budgetbeheer volledig in eigen beheer, gedeeltelijk in eigen beheer en volledig uitbesteden. In alle scenario's is rekening gehouden met hetzelfde (basis)niveau van dienstverlening. De eerste conclusie is dat het uitbesteden van schuldhulpverlening en budgetbeheer zowel inhoudelijk als financieel het meeste oplevert.

De daadwerkelijke besparing zal functioneel worden geboekt bij de 1^e berap 2022 vanuit de stelpost Actieprogramma en Beheersmaatregelen. De uitgaven voor schuldhulpverlening en budgetbeheer zijn opgenomen in de meerjarenbegroting.

Activiteiten	2021 en eerder	2022	2023	2024	2025
Uitvoering van schuldhulpverlening en budgetbeheer	€456.000	€321.000	€321.000	€321.000	€321.000
Totaal	€456.000	€321.000	€321.000	€321.000	€321.000

De kosten zoals hierboven vermeld geven de huidige kosten en de verwachte kosten weer op basis van gelijkblijvende aantallen en bij een succesvolle aanbesteding.

Bronvermelding

- Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (2012, 9 februari). Geraadpleegd van: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0031331/2021-01-01>
- Wet Vereenvoudiging Beslagvrije Voet (2017, 8 maart). Geraadpleegd van: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0039377/2021-01-01>
- Kamerstuk 34428 nr.5 (2020, 4 april). Adviesrecht gemeenten schuldenbewind. Geraadpleegd van: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35428-5.html>
- Kamerstuk 24515 nr.532 (2020, 17 juli). Preventie en bestrijding stille armoede en sociale uitsluiting. Geraadpleegd van: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-24515-532.html>
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2018, 23 mei). Actieplan brede schuldenaanpak. Geraadpleegd van: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2018/05/23/actieplan-brede-schuldenaanpak>
- Kamerstuk 35.483 (2020, 3 juni). Wet Ininwoning. Geraadpleegd van: https://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/35483_wet_ininwoning_2021
- Kamerstuk 35.374 (2020, 17 september). Wijziging Participatiewet met betrekking tot fraudevorderingen. Geraadpleegd via: https://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/35374_wijziging_van_de
- Centraal bureau voor de statistiek (2018) Dashboard Schuldenproblematiek in Beeld. Geraadpleegd via: <https://dashboards.cbs.nl/v2/SchuldenproblematiekInBeeld/>
- Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet (NVVK). (2020, z.d.). Waarborgfonds Saneringskredieten. Geraadpleegd via: <https://www.nvvk.nl/thema/waarborgfonds-saneringskredieten#:~:text=Het%20saneringskrediet%20is%20een%20schuldregelingsvorm,hel%203%20jaar%20durende%20traject.>
- Mullainathan, S. & Shafir, E. (2013). Schaarste: Hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen. Amsterdam: Maven Publishing.
- Beleidsplan Versterken Sociale Basis Gemeente Kampen, maart 2021, p. 8